

SAPERE AUDE

(textos-VOI)

Fundada en 1906

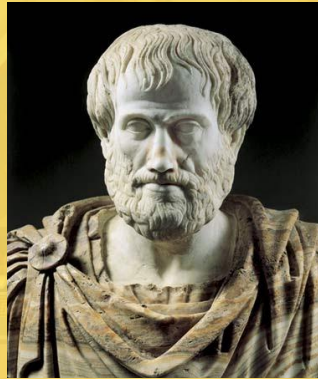
- 1 Ciencia que trata de explicar as causas primeiras, a realidade do mundo e o ser humano en xeral. “Todo o relacionado co home pode ser estudado pola filosofía”.**
- 2 Conxunto de razoamentos sobre eses temas, organizados nun sistema. “A filosofía de Kant”; “A filosofía de Marx”.**
- 3 Conxunto de ideas dun individuo ou dunha comunidade sobre o mundo e o ser humano. “Filosofía oriental”; “Cada un ten a súa propia filosofía”.**
- 4 Conxunto de consideracións que tende a reducir un campo de coñecementos ou de actividade humana a un pequeno número de principios xerais. “Filosofía da linguaxe”; “Filosofía da historia”.**
- 5 Actitude entre tranquila e indiferente ante algo que non gusta ou é adverso. “Tomouno con moita filosofía”.**

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA

Fundada en 1713

1. Conjunto de saberes que busca establecer, de manera racional, los principios más generales que organizan y orientan el conocimiento de la realidad, así como el sentido del obrar humano.
2. Doctrina filosófica
3. Conjunto de doctrinas que con el nombre de filosofía se aprenden en los institutos, colegios y seminarios.
4. Facultad dedicada en las universidades a la ampliación de los conocimientos de filosofía.
5. Fortaleza o serenidad de ánimo para soportar las vicisitudes de la vida.
6. Manera de pensar o de ver las cosas. *Su filosofía era aquella de vivir y dejar vivir.*

Aristóteles

(384-322 a. C.)

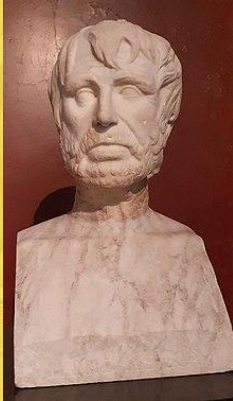
Os humanos —agora e desde o principio— comezaron a filosofar ó quedar marabillados ante algo, marabillándose nun primeiro momento ante aquilo que, polo común, causa perplexidade; despois, tras progresar pouco a pouco, seguiron a filosofar ó sentirse abraiados tamén ante cousas de maior importancia, por exemplo, ante as peculiaridades da lúa, e as do sol e os astros, e ante a orixe do Todo. Ora ben, o que se sente abraiado e marabillado recoñece que non sabe [...]. Xa que logo, se os humanos filosofaron por fuxir da ignorancia, é obvio que perseguían o saber por afán de coñecemento e non por utilidade ningunha. Por outra banda, así o testemuña o xeito en que sucedeu, pois un coñecemento tal comezou a buscarse cando xa existían todos os coñecementos básicos, incluíndo os relativos ó placer e ó pasalo ben. É obvio, pois, que non practicamos a filosofía por ningunha outra utilidade, senón que, igual que, segundo dicimos, un home libre é aquel que vive para si mesmo e non para outro, tamén consideramos que esta é a única ciencia libre: só ela existe, en efecto, para si mesma.

Lou Marinoff (1951-)

Pese a la fama que ostenta, la filosofía no tiene por qué resultar intimidante, aburrida o incomprensible. Gran parte de lo que se ha escrito sobre el tema a lo largo de los años sin duda encaja en una o más de estas categorías pero, en el fondo, la filosofía investiga las cuestiones que todos nos preguntamos: ¿Qué es una buena vida? ¿Qué es el bien? ¿En qué consiste la vida? ¿Por qué estoy aquí? ¿Por qué debería obrar correctamente? ¿Qué significa obrar correctamente? No son preguntas fáciles, y sus respuestas tampoco lo son; de lo contrario, no seguiríamos dándoles vueltas una y otra vez. Dos personas distintas nunca llegarán automáticamente a las mismas respuestas. No obstante, todos contamos con un conjunto de principios como punto de partida, tanto si somos conscientes de ellos y podemos enumerarlos como si no.

Lo mejor de disponer de miles de años de pensamiento en los que inspirarse es que muchas de las mentes más sabias de la historia han profundizado en estos asuntos y nos han cedido un legado de ideas y directrices que cabe aprovechar. Ahora bien, la filosofía también es algo personal: usted también es filósofo. Tome cuanto pueda aprender de otras fuentes, pero si lo que quiere es encontrar una forma de ver el mundo que le dé resultado, tendrá que tomarse la molestia de pensar por su cuenta. La buena noticia es que, con el debido incentivo, usted es perfectamente capaz de pensar por sí mismo.

Hesíodo

(s. VIII-VII a. C.)

Antes que todas as cousas existiu Caos; e despois Xea, a de amplo peito, asento siempre sólido de todos os inmortais que habitan os cumios do nevado Olimpo; e o Tártaro sombrío, encravado nas profundidades da terra espazosa; e despois Eros, o máis fermoso entre os deuses inmortais, que rompe as forzas, e que domina a intelixencia e a sabedoría nos corazóns de todos os deuses e de todos os homes.

E de Caos naceron Érebo e a negra Nix; e Éter e Hémero naceron tamén, porque os concibiui ela tras unirse por amor a Érebo.

E primeiro pariu Xea ó seu igual en grandeza, ó estrelado Urano, co fin de que a cubrise por completo e fose unha morada segura para os felices deuses [...].

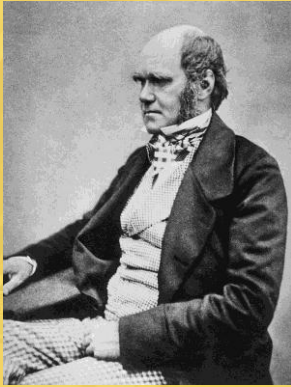
E pariu tamén os Cíclopes de corazón violento, Brontes, Estéropes e o valeroso Arxes, que entregaron a Zeus o trono e forxaron o lóstrego. E eran en todo semellantes ós demais deuses, pero tiñan un só ollo no medio da fronte. E chamábanse Cíclopes, porque na súa fronte se abría un ollo único e circular [...].

E despois, de Xea e de Urano naceron outros tres fillos, grandes, moi fortes, horribles de nomear: Coto, Briareo e Xixes, raza soberbia. Dos seus ombros saían cen mans indomables, e cada un deles tiña cincuenta cabezas que se erguían sobre o ombro, por riba dos seus robustos membros. A súa forza era inmensa, invencible, dada a súa gran talla. De todos os fillos nados de Xea e Urano, eran os máis poderosos. Desde o principio foron odiosos ó seu pai; e conforme nacían, un tras doutro, agochounos, privándoos da luz, nas profundidades da terra. El aledábase desta mala acción, e a gran Xea laiábase, chea de dor. Logo, ela concibiu unha idea malvada e arteira:

—Queridos fillos meus, vástagos dun pai culpable, se me queredes obedecer, tomaremos vinganza da acción inxuriosa do voso pai, porque el foi quen primeiro tivo unha idea cruel. Así falou, e o temor invadiunos a todos, e ningún deles respondía. Por fin, recobrando ánimo o grande e sagaz Crono, dixo así á súa venerable nai:

—Madre, de verdade prométoche que levarei a cabo esta vinganza. Efectivamente, xa non lle teño respecto ó noso pai, porque el foi quen primeiro tivo unha idea cruel.

Así falou, e a gran Xea sentiu alegría no seu corazón. Preparou un plan e púxolle na man unha fouce de dentes cortantes, confiando plenamente nel. E chegou o grande Urano, traendo consigo a noite, e tendeuse sobre Xea por completo, cheo dun desexo de amor. Nada sospeitaba, mentres o seu fillo lle colleu a man esquerda, e coa dereita agarrou fortemente a fouce inmensa, de dentes cortantes. Así cortou, decontado, os xenitais do seu pai, e tirounos detrás de si.

Charles Darwin (1809-1882)

CAUSAS DE VARIABILIDAD. Cuando comparamos a los individuos de la misma variedad o subvariedad de las plantas actuales que desde hace mucho tiempo van siendo cultivadas, y de nuestros animales domésticos más antiguos, una de las primeras cosas que más nos extraña es, sin duda, ver cómo generalmente difieren entre sí en mayor escala unos individuos de otros que los individuos de cualquier otra especie o variedad estudiada en el estado natural. Así como cuando reflexionamos sobre la vasta diversidad de las plantas y animales que respectivamente han sido cultivados y domesticados, variando durante todas las edades, ya sea por la influencia de los climas, por un tratamiento diferente, nos vemos obligados a concluir que esta gran variabilidad es debida a que nuestras producciones domésticas se han formado en condiciones de vida menos uniformes, diferentes de aquellas a las que había sido primitivamente expuesta la especie madre en la naturaleza.

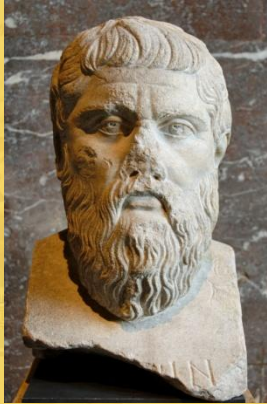

Ahora bien; aunque no deja de tener alguna probabilidad la opinión expuesta por Andrew Knight de que esta variabilidad pueda tener cierta conexión con el exceso de alimento, parece, sin embargo, evidente que los seres orgánicos necesitan estar expuestos durante algunas generaciones a condiciones nuevas para que en ellos se origine cualquier gran variación, que continúa luego durante muchas generaciones. No se sabe de ningún caso en que un organismo variable haya dejado de variar sometido al cultivo, por lo cual las plantas cultivadas desde hace mucho, como por ejemplo el trigo, todavía siguen presentando nuevas variedades, y los animales que desde muy atrás pasaron al estado doméstico son aún susceptibles de mejoras y modificaciones rápidas.

René Descartes (1596-1650)

O bo sentido é a cousa mellor repartida do mundo; pois cadaquén pensa estar ben provisto del [...] Por iso non é certo que todos se enganen; máis ben iso testemuña que a capacidade de xulgar ben, e de distinguir o verdadeiro do falso, que é o que propiamente se denomina o bo sentido ou razón, é por natureza igual en todos os homes; e así, a diversidade das nosas opinións non procede de que uns sexan máis razoables que outros, senón só de que conducimos os nosos pensamentos por vías diversas [...]. Porque non abonda con ter bo espírito, senón que o principal é aplicalo ben... Con respecto á razón, ou ó sentido, sendo a única cousa que nos fai homes e nos distingue dos animais, quero crer que está toda enteira en cada un de nós.

Platón

(c. 428-347 a. C.)

-E a seguir -dixen-, compara coa seguinte escena o estado no que, con respecto á educación ou á falta dela, se acha a nosa natureza. Imaxina unha especie de cavernosa vivenda subterránea provista dunha longa entrada, aberta á luz, que se estende ao longo de toda a caverna, e uns homes que están nela desde nenos, atados polas pernas e polo pescozo, de xeito que deban estar quedos e mirar unicamente para adiante, pois as ligaduras impídenlles volver a cabeza; detrás deles, a luz dun lume que arde algo lonxe e nun plano superior, e entre o lume e os encadeados, un camiño situado en alto, ao longo do cal supón que se construíu un tabique semellante ós que hai entre os monicrequeiros e o público, por riba dos cales exhiben estes as súas marabillas.

-Xa o vexo-dixo.

-Pois ben, ve agora, ao longo desa parediña, uns homes que transportan toda clase de obxectos, cuxa altura sobrepase a da parede, e estatuas de homes ou animais feitas de pedra e de madeira e de toda clase de materias; entre estes portadores haberá, como é natural, uns que vaian falando e outros que estean calados.

-Que estraña escena describes -dixo- e que estraños prisioneiros!

-Iguais que nós -dixen-, porque, en primeiro lugar, cres que os que están así viron outra cousa de si mesmos ou dos seus compañeiros á parte das sombras proxectadas polo lume sobre a parte da caverna que está fronte a eles?

-Como é posible -dixo-, se durante toda a súa vida foron obrigados a manter inmóbiles as cabezas?

-E dos obxectos transportados? Non verían o mesmo?

-Que outra cousa ían ver?

-E se puidesen falar os uns cos outros, non pensas que crerían estar referíndose a aquelas sombras que vían pasar diante deles?

-Forzosamente.

-E se o cárcere tivese un eco que viñese da parte frontal? Pensas que, cada vez que falase algún dos que pasaban, crerían eles que o que falaba era outra cousa distinta da sombra que vían pasar?

-Non, por Zeus!- dixo.

-Entón non hai dúbida -dixen eu- de que os tales homes non terán por real ningunha outra cousa máis que as sombras dos obxectos fabricados.

-É enteiramente forzoso-dixo.

-Examina, pois -dixen-, o que pasaría se fosen liberados das súas cadeas e curados da súa ignorancia, e se, consonte a natureza, se lles ocorrese o seguinte: cando un deles fose desatado e obrigado a erguerse subitamente e a volver o pescozo e a andar e a mirar á luz, e cando, ao facer todo isto, sentise dor e, por causa das faíscas, non fose capaz de ver aqueles obxectos cuxas sombras vía antes, que crees que contestaría se lle dixese alguén que antes non vía máis que sombras baleiras e que é agora cando, achándose máis preto da realidade e volto de cara a obxectos máis reais, goza dunha visión máis verdadeira, e se lle fosen mostrando os obxectos que pasan e obrigándolle a contestar as súas preguntas acerca de que é cada un deles? Non crees que estaría perplexo e que o que antes contemplara lle parecería máis verdadeiro que o que entón se lle mostraba?

-Moito máis-dixo.

-E se lle obrigasen a fixar a súa vista na luz mesma, non cres que lle doerían os ollos e que escaparía, volvendo a ollada a aqueles obxectos que pode contemplar, e que consideraría que estes son realmente máis claros cós que se lle mostra?

-Así é -dixo.

-E se se o levasen de alí á forza -dixen-, obrigándolle a percorrer a áspera e escarpada costa, e non o deixaran antes de arrastralo ata a luz do sol, non cres que sufriría e levaría a mal o ser arrastrado, e que, unha vez chegado á luz, tería os ollos tan cheos dela que non sería capaz de ver nin unha soa das cousas ás que agora chamamos verdadeiras?

-Non, non sería capaz -dixo-, polo momento.

-Necesitaría afacerse, creo eu, para poder chegar a ver as cousas de arriba. O que vería máis facilmente serían, ante todo, as sombras; logo, as imaxes de homes e doutros obxectos reflectidos nas augas, e máis tarde, os obxectos mesmos. E despois disto seríalle máis fácil contemplar de noite as cousas do ceo e o ceo mesmo, fixando a súa vista na luz das estrelas e a lúa, que ver de día o sol e o que lle é propio.

-Como non?

-E por último, creo eu, sería o sol, pero non as súas imaxes reflectidas nas augas nin noutro lugar alleo a el, senón o propio sol no seu propio dominio e tal como é en si mesmo, o que el estaría en condicións de mirar e contemplar.

-Necesariamente -dixo.

-E despois disto, deduciría xa con respecto ao sol que é el quen produce as estacións e os anos e goberna todo o da rexión visíbel, e que é, en certo modo, o autor de todas aquelas cousas que eles vían.

-É evidente -dixo- que despois daquilo viría a pensar niso outro.

-E cando lembrase a súa anterior estancia, e a ciencia de alí e os seus antigos compañeiros de cárcere, non cres que se consideraría feliz por escapar e que os compadecería?

-Efectivamente.

-E se houberse entre eles algúns honores, gabanzas ou recompensas que se concedesen a aqueles que, por discernir con maior penetración as sombras que pasaban e lembrar mellor de cales de entre elas eran as que adoitaban pasar diante ou detrás ou xunto con outras, fosen máis capaces que ninguén de profetizar, baseados naquilo, o que ía acontecer, cres que sentiría aquela nostalxia destas cousas ou que envexaría a quen gozasen de honores e poderes entre aqueles, ou ben que lle ocorrería o de Homero, é dicir, que preferiría decididamente "traballar a terra ao servizo doutro home sen patrimonio" ou sufrir calquera outro destino antes que vivir naquel mundo do opinable?

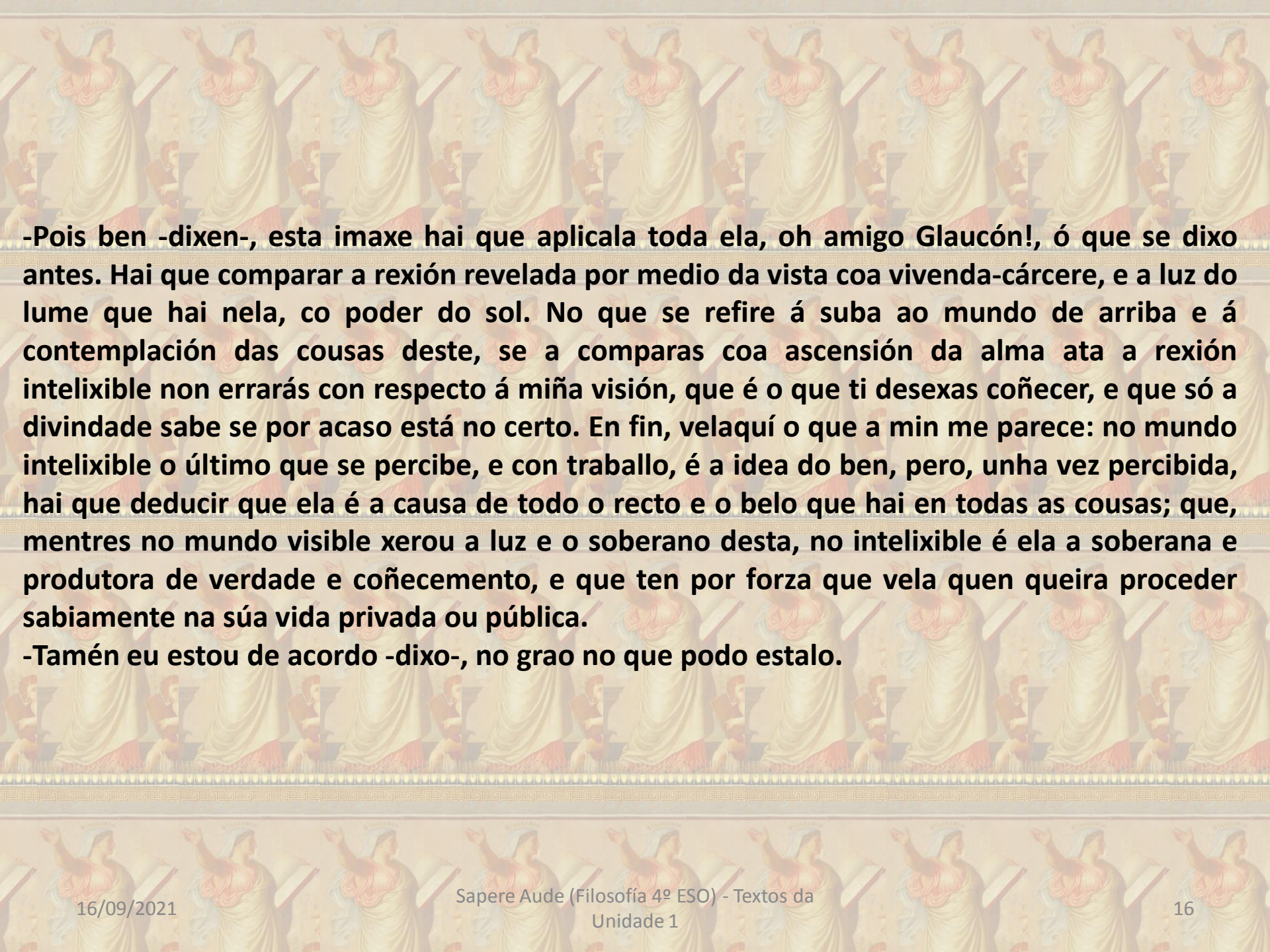
-Iso é o que creo eu –dixo-: que preferiría calquera outro destino antes que aquela vida.

-Agora fíxate nisto –dixen-: se, volto alá embaixo, ocupase de novo o mesmo asento, non cres que se lle encherían os ollos de tebras, como a quen deixa subitamente a luz do sol?

-Certamente -dixo.

-E se tivese que competir de novo cos que permaneceran constantemente encadeados, opinando acerca das sombras aquelas que, por non asentárenselle aínda os ollos, vería con dificultade -e non sería moi curto o tempo que necesitase para afacerse-, non daría que rir e non se diría del que, por ir arriba, volveu cos ollos estragados, e que non vale a pena intentar unha ascensión semellante? E non matarían, se atoparan maneira de botarlle man e matalo, a quen tentase desatalos e facelos subir?

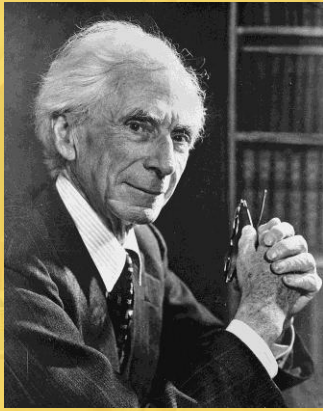
-Claro que si -dixo.

-Pois ben -dixen-, esta imaxe hai que aplicala toda ela, oh amigo Glaucón!, ó que se dixo antes. Hai que comparar a rexión revelada por medio da vista coa vivenda-cárcere, e a luz do lume que hai nela, co poder do sol. No que se refire á suba ao mundo de arriba e á contemplación das cousas deste, se a comparas coa ascensión da alma ata a rexión intelixible nonerrarás con respecto á miña visión, que é o que ti desexas coñecer, e que só a divindade sabe se por acaso está no certo. En fin, velaquí o que a min me parece: no mundo intelixible o último que se percibe, e con traballo, é a idea do ben, pero, unha vez percibida, hai que deducir que ela é a causa de todo o recto e o belo que hai en todas as cousas; que, mentres no mundo visible xerou a luz e o soberano desta, no intelixible é ela a soberana e produtora de verdade e coñecemento, e que ten por forza que vela quen queira proceder sabiamente na súa vida privada ou pública.

-Tamén eu estou de acordo -dixo-, no grao no que podo estalo.

Bertrand Russell (1872-1970)

Habiendo llegado al final de nuestro breve resumen de los problemas de la filosofía, bueno será considerar, para concluir, cuál es el valor de la filosofía y por qué debe ser estudiada. Es tanto más necesario considerar esta cuestión ante el hecho de que muchos, bajo la influencia de la ciencia o de los negocios prácticos, se inclinan a dudar de que la filosofía sea algo más que una ocupación inocente, pero frívola e inútil, con distinciones que se quiebran de puro sutiles y controversias sobre materias cuyo conocimiento es imposible.

Esta opinión sobre la filosofía parece resultar, en parte, de una falsa concepción de los fines de la vida, y en parte de una falsa concepción de la especie de bienes que la filosofía se esfuerza en obtener. Las ciencias físicas, mediante sus invenciones, son útiles a innumerables personas que las ignoran totalmente: así, el estudio de las ciencias físicas no es solo o principalmente recomendable por su efecto sobre el que las estudia, sino más bien por su efecto sobre los hombres en general. Esta utilidad no pertenece a la filosofía. [...]

Pero ante todo, si no queremos fracasar en nuestro empeño, debemos liberar nuestro espíritu de los prejuicios de lo que se denomina equivocadamente “el hombre práctico”. El hombre “práctico”, en el uso corriente de la palabra, es el que solo reconoce necesidades materiales, que comprende que el hombre necesita el alimento del cuerpo, pero olvida la necesidad de procurar el alimento del espíritu. Si todos los hombres vivieran bien, si la pobreza y la enfermedad hubiesen sido reducidas al mínimo posible, quedaría todavía mucho que hacer para producir una sociedad estimable; y aun en el mundo actual los bienes del espíritu son por lo menos tan importantes como los del cuerpo. El valor de la filosofía debe hallarse exclusivamente entre los bienes del espíritu, y solo los que no son indiferentes a estos bienes pueden llegar a la persuasión de que estudiar filosofía no es perder el tiempo.

La filosofía, como todos los demás estudios, aspira primordialmente al conocimiento. El conocimiento a que aspira es aquella clase de conocimiento que nos da la unidad y el sistema del cuerpo de las ciencias, y el que resulta del examen crítico del fundamento de nuestras convicciones, prejuicios y creencias.

- Créditos das imaxes empregadas:
- Fondo:
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/ce/University_of_Athens_-_Propylaea_-_fresco_detail_-_philosophy.jpg/220px-University_of_Athens_-_Propylaea_-_fresco_detail_-_philosophy.jpg
- Diapositiva 2
- <https://diccionarioactual.com/wp-content/uploads/2017/06/rae.jpgc>
- Diapositiva 3:
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/3e/Coru%C3%B1a%2C_Real_Academia_Galega_02-01b.JPG/245px-Coru%C3%B1a%2C_Real_Academia_Galega_02-01b.JPG
- Diapositiva 4:
- <http://3.bp.blogspot.com/pvcliXIJdtg/TTU4KUvBHyl/AAAAAAAAAPE/qKgmjTQvMMU/w1200-h630-p-k-no-nu/Aristoteles.jpg>
- Diapositiva 5:
- https://static1-sevilla.abc.es/media/200604/21/SEV_SEV_web_3.jpg
- Diapositiva 6:
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/2c/Bust_of_Hesiod_%28%3F%29-Ancient_Roman_busts_in_the_Neues_Museum.jpg/220px-Bust_of_Hesiod_%28%3F%29-Ancient_Roman_busts_in_the_Neues_Museum.jpg
- Diapositiva 8:
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/2e/Charles_Darwin_seated_crop.jpg/220px-Charles_Darwin_seated_crop.jpg
- Diapositiva 10:
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/7/73/Frans_Hals_-_Portret_van_Ren%C3%A9_Descartes.jpg/800px-Frans_Hals_-_Portret_van_Ren%C3%A9_Descartes.jpg
- Diapositiva 11:
- <https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSXXOK6Y2QgT8gBBX0Fi2rME9ovapcytfzuMw&usqp=CAU>
- Diapositiva 17:
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/5f/Bertrand_Russell_1957.jpg/220px-Bertrand_Russell_1957.jpg